

Дживс береться до справи

Тож як у нас складаються стосунки з друзякою Дживсом (це мій слуга, як ви знаєте)? Чимало людей гадає, що я дуже від нього залежу. Зізнаюся вам: моя тітонька Агата дійшла до того, що назвала його моїм керманичем. Але я на це кажу: чом би й ні? Цей чолов'яга – геній. Він неперевершений – від маківки до п'ят. Уже за тиждень після його появи в мене я облишив будь-які спроби залагоджувати свої справи. Це було років шість тому, після досить дивної історії з Флоренс Крей, книжкою мого дядечка Віллоубі та Едвіном, бойскаутом.

Насправді все це почалося, коли я, як і щоліта, приїхав до Ізбі, маєтку мого дядечка в Шропширі. Я пробув там близько тижня, як раптом довелось перервати свої гостини і повернутися до Лондона, щоби винайняти нового слугу. Я спіймав Медовса, хлопця, якого взяв із собою до Ізбі, на тому, що він краде мої шовкові шкарпетки, – а це терпітиме хіба що якийсь легкодух. Ба більше, виявляється, він привласнив чимало інших речей, які цупив то тут, то там по всьому домі. Хоч-не-хоч мені довелось виставити цього заблудлого нечестивця за поріг і вирушити до Лондона, щоб контора з найму відкопала для мене якогось іншого кандидата. Вони прислали мені на пробу Дживса.

Я ніколи не забуду того ранку, коли він прийшов. Сталось так, що напередодні я побував на одній досить веселій вечірці і моє здоров'я дещо похитнулось. До того ж я намагався читати книженцію, яку мені дала Флоренс Крей. Її також запросили погостювати в Ізбі, і за два чи три дні до мого від'їзду ми заручилися. Я мав повернутися до кінця тижня і знав: вона очікуватиме, що доти я вже впораюся з цим читвом. Розумієте, їй дуже залежало на тому, щоби трохи підтягти мене до свого інтелектуального рівня. Вона була дівчиною з дивовижним профілем, проте по горло погрузла в серйозних намірах.

Найточніше уявлення про неї ви зможете скласти, коли скажу вам, що книжка, яку вона мені втулила, мала назву «Різновиди теорії етики»¹, і що коли я розгорнув її навмання, то натрапив на сторінку, яка починалася словами:

Постулат загального розуміння, закладений у мовленні, є, поза сумнівом, однаково розгорнутим у часі, у виконуваному ним завданні, із соціальним організмом, інструментом якого є мова, а ціллю – намагання бути корисним.

Усе це, звісно ж, чистісінька правда; але ж це не ті речі, що їх можна убгати в юначу голову після важкої ночі.

Я саме докладав усіх зусиль, намагаючись ознайомитися з цим прекрасним томиком, як пролунав дзвінок. Я сповз із канапи і відчинив двері. За ними з поштивим виглядом стояв якийсь чорнявий чолов'яга.

– Мене прислали з агентства, сер, – сказав він. – Мені дали знати, що вам потрібен слуга.

Краще мені прислали б когось із похоронного бюро; та я все-таки сказав йому увійти, і він безшумно впурхнув через двері, мов життєдайний вітерець. Це приголомшило мене із самісінького початку. Медовс мав пласкі стопи і ведмежу ходу. А цей чолов'яга, здавалося, узагалі не мав ніг. Він просто просочився досередини. У нього було поважне, співчутливе обличчя, наче він теж знав, що значить добряче посидіти з хлопцями.

– Пробачте, сер, – промовив він м'яко, а потім мовби крилами змахнув і зник. Я чув, як чолов'яга порався на кухні, а вже за мить з'явився переді мною зі склянкою на таці.

– Було б добре, якби ви це випити, сер, – сказав він таким голосом, наче стояв біля ліжка хворого; так міг би говорити придворний лікар, даючи хворому принцові ковточок цілющого напою. – Тут трохи ліків за моїм власним рецептом. Вустерський соус² додає їм барви. Сире яйце робить їх поживними. Чер-

¹ Ідеться про книжку англійського релігійного філософа Джеймса Мартіно (1805–1900), що вийшла друком 1885 року. – Тут і далі примітки перекладача.

² Вустерський соус («Worcester sauce») – кисло-солодкий англійський соус, який готують на основі оцту, цукру і риби.

воний перець надає пікантного смаку. Вже не один добродій казав мені, що вважає їх надзвичайно збадьорливими після вечірки, що затягнулася допізна.

Того ранку я ладен був ухопитися за будь-що, хоч трохи схоже на рятівний трос. Тож проковтнув цю бовтанку. Якусь мить почувався так, наче в моїй довбешці хтось розірвав бомбу і відтак опускається моєю горлянкою із запаленим смолоскипом. А потім зненацька все знову стало гаразд. Сонце світило крізь віконце, пташки цвірінькали у верховітті; коротко кажучи, надія знову відродилась.

– Я вас беру! – сказав я, щойно до мене повернулася здатність говорити.

Я ясно усвідомив, що цей чолов'яга – один із найкращих працівників із тих, без яких не обійдеться жоден порядний дім.

– Ви можете взятися до роботи відразу?

– Не гаючи ні хвилини, сер.

– Бо мені треба післязавтра повернутися до Ізби, у Шропширі.

– Дуже добре, сер. – Його погляд ковзнув повз мене і спинився на камінній полиці. – Який чудовий портрет леді Флоренс Крей, сер. Минуло вже два роки, відколи я востаннє бачив її світлість. Певний час я був на службі в лорда Ворплдона. Але довелося піти від нього, бо мене прикро вражали погляди на одяг його світлості, адже він волів обідати в парадних штанах, фланелевій сорочці та мисливській куртці.

Він не міг розповісти мені нічого нового про дивацтва того старого. Цей лорд Ворплдон був батьком Флоренс. Старий гультіпака, що кілька років опісля спустився якимсь вранці до сніданку, зняв покришку з першого ж тарелю, який потрапив

йому на очі, заволав не своїм голосом: «Яйця! Яйця! Яйця! До дідька всі яйця!» – і чкурнув до Франції, так і не повернувшись у лоно сім'ї. Тут, зауважте, лону сім'ї навіть пощастило, бо старий Воршлсдон мав найгіршу вдачу у всенькій окрузі.

Я ще змалечку був знайомий із цим сімейством і з юних літ відчував смертельний страх перед цим стариганом. Час, найкращий цілитель, так і не зміг стерти з моєї пам'яті той випадок, коли він застав мене – тоді п'ятнадцятирічного пущівірінка – за курінням однієї з його особливих сигар у стайні. Він погнався за мною з мисливським батогом саме тієї миті, коли я почав усвідомлювати, що понад усе на світі потребую усамітнення і спокою, і більш ніж мило переслідував мене по пересіченій місцевості. І якщо й була якась ложка дьогтю в діжці чистої насолоди від заручин із Флоренс, то це той факт, що вона радше вдалася у свого батечка, і ніколи не можна було передбачити, коли станеться виверження вулкана. Зате в неї був чудовий профіль.

– Ми з леді Флоренс заручилися, Дживсе, – сказав я.

– Справді, сер?

Знаєте, у тому, як він це сказав, було щось дивне. Усе ніби й гаразд і так далі, але ви не назвали б його тон життєрадісним. У мене чомусь склалося враження, що він не в захваті від Флоренс. Звісно, мені не було до цього жодного діла. Припускаю, що, поки він служив у старого Воршлсдона, вона, певно, йому чимось добряче допекла. Флоренс була славна дівчина і, коли дивитися на неї збоку, страшенно приваблива; та якщо вона й мала якусь ваду, то це була схильність бути трішки деспотичною з домашньою прислугою.

Тієї миті цю сцену перервав ще один дзвінок у вхідні двері. Дживс розчинився у повітрі й за мить з'явився з телеграмою. Я розгорнув її і прочитав: «Негайно повертайся. Дуже терміново. Першим потягом. Флоренс».

– Отакої! – мовив я.

– Сер?

– Ні, нічого!

Те, що я не ввів Дживса хоч трохи глибше в суть справи, свідчить про те, як мало я його тоді знав. Тепер мені й на гадку

не спало б, прочитавши дивне послання, не запитати його, що він про це думає. А це таки було збіса дивне. Адже Флоренс знала, що я однаково збираюся повернутися до Ізбі післязавтра, тож навіщо цей терміновий виклик? Без сумніву, щось таки трапилось, та я не розумів, що, в дідька, це могло бути.

- Дживсе, - сказав я, - ми повертаємося до Ізбі сьогодні пополудні. Ти можеш це владнати?

- Звісно, сер.

- Ти можеш спакуватися і таке інше?

- Без проблем, сер. Який костюм ви одягнете для подорожі?

- Оцей.

На мені того ранку був досить життєрадісний молодіжний костюм у клітинку, до якого я добряче прив'язався; насправді я прикипів до нього всією душею. Можливо, він здавався дещо приголомшливим, доки я до нього не звик, та попри це то був вельми добротний виріб, яким безмежно захоплювалися хлопці в клубі і не тільки.

- Дуже добре, сер.

І знову в його манері говорити я вловив щось дивне. Це відчувалося в тоні, яким він це сказав, розумієте. Йому був не до вподоби костюм. Я набрався духу, щоб обстояти себе. Здавалося, щось підказувало мені: якщо я не поводитимуся вкрай обережно і від самісінького початку не поставлю його на місце, він намагатиметься мною керувати. Схоже було, що це вельми рішучий тип.

Ні, я не мав наміру допускати нічого такого, їй-богу! Я бачив стільки прикладів того, як хлопці ставали безвідмовними рабами своїх служок. Пам'ятаю, бідолашний старий Обрі Фотерджил якогось вечора в клубі розповідав мені зі сльозами на очах - нещасний хлопака! - як йому довелося відмовитися від своєї улюбленої пари коричневих мештів просто тому, що Мікін, його служник, не схвалив їх. Ви маєте чітко вказувати цим типам на їхнє місце, розумієте. Треба застосовувати до них добру стару залізну руку в оксамитовій рукавичці - усім відомий трюк. Якщо тільки ви дасте їм... як же це зветься, вони візьмуть... як пак це назвати.